

‘Ontdoe de duurzame energiewereld van klimaatfranjes’

Maria van der Hoeven

Maria van der Hoeven bevindt zich na haar afscheid als minister in een tussenfase, maar verloren voor de politiek of het landsbestuur is de welbespraakte Limburgse allerminst. “Mocht er op dat gebied een leuke baan voorbijkomen, zeg ik daar niet bij voorbaat nee tegen”, zegt de voormalige minister met een glinstering in haar ogen. Die moet ze dan wel combineren met het directeurschap van het Internationaal Energie Agentschap.

“Vorig jaar heb ik aangekondigd niet meer op de lijst voor de Tweede Kamer te willen staan, wat niet hetzelfde is als uit de politiek stappen, zoals sommigen hadden begrepen. Ik heb, voordat ik in 2002 minister werd, zeventien jaar in de gemeenteraad van Maastricht en elf jaar in de Kamer gezeten. Dat is nu aan een andere generatie”, zegt Maria van der Hoeven stellig. Ze is niet voor een ministerspost gevraagd in het kabinet Rutte-Verhagen, maar haar grote interesse voor en kennis van energie - naast onderwijs, economie en ondernemerschap - kan ze binnenkort omzetten in daadkracht. Van der Hoeven is per 1 september voor een periode van vier jaar benoemd tot opvolger van de Japanner Nobuo Tanaka als directeur van het Internationaal Energie Agentschap (IEA). “Het kabinet heeft mijn kandidatuur gesteund.”

Als demissionair minister van Economische Zaken heeft ze in september nog een bezoek gebracht aan Brazilië, met energie en biobrandstoffen als belangrijkste thema's. “Wanneer onze energiebronnen op zijn of

‘Er is een sfeertje van diplomacratie ontstaan’

schaars worden, staat onze economie stil. Zo simpel is dat. Dat moeten we voorkomen, maar als we internationaal voorop willen blijven lopen moet onze energiepolitiek wel economisch houdbaar zijn.” Duurzame

energie kan op de lange termijn een oplossing zijn, maar mag in haar ogen geen instrument van klimaatbeleid zijn. “Een echte omslag naar duurzame energie is alleen mogelijk wanneer de kosten ervan drastisch dalen. We moeten subsidies zoveel mogelijk afschaffen en in plaats daarvan investeren in innovatie en commercialisatie van duurzame energie. Laat de markt het werk doen. Anders lukt het nooit.” Kernenergie is, omdat geen sprake is van CO₂-uitstoot, een manier om in de overgangsfase toch klimaatdoelstellingen te halen. Ook energiebesparing kan helpen. “Daar moeten we mensen wel bewust van maken. Ze vinden het vanzelfsprekend dat het licht aangaat als ze het knopje omdraaien en beseffen niet dat die elektriciteit ergens opgewekt moet worden. Datzelfde geldt ook voor koken, autorijden of mobiel bellen.”

Geassocieerd partnerschap

Gedwongen subsidiëren kost uiteindelijk alleen maar geld en is in feite een ontkenning van de realiteit. Ook internationaal gezien. “Angola en Nigeria beschikken bijvoorbeeld over veel fossiele brandstoffen, die willen ze ontginnen. Om te voorkomen dat ze dezelfde fouten maken als wij, moet het Westen ervoor zorgen dat deze landen geïnteresseerd raken in die duurzame energie. Die moet dan wel betaalbaar zijn. Ze moeten eraan kunnen verdienen. Pas dan bereiken we wat. Eigenlijk moeten we die

hele duurzame energiewereld ontdoen van alle klimaatfranjes.” Van der Hoeven heeft als minister ook het Chinese platteland bezocht. “Miljoenen huishoudens daar - maar ook in India en andere landen in Azië en Afrika - willen net als wij beschikken over elektriciteit. Dat moet nog gebeuren, maar in die landen zit wel de groei van de energiemarkt. Het is vreemd dat alleen ontwikkelde landen en markten lid zijn van het IEA. Daarom wil ik er voor ijveren opkomende landen en markten bij deze organisatie te betrekken, bijvoorbeeld in de vorm van een geassocieerd partnerschap. Verder zouden ook niet-geassocieerde landen meer gebruik moeten maken van de analyses die het IEA, ook per land, maakt van de ontwikkelingen op de energiemarkt en de op grond daarvan gegeven geopolitieke adviezen. We moeten kennis overdragen en ook naar de belangen van die landen kijken.”

Voor Maria van der Hoeven is het IEA-directeurschap niet het enige dat ze wil aanpakken. “Ook het lidmaatschap van de gemeenteraad heb ik bijvoorbeeld jarenlang gecombineerd met voltijdsbanen in het onderwijs. Als Tweede Kamerlid had ik een aantal nevenfuncties, maar als minister mocht dat absoluut niet. Nu ik geen minister meer ben, wil ik toetreden tot een aantal Raden van Toezicht. De eerste

verkennde gesprekken daarover zijn gevoerd. Sinds kort heb ik een onbetaalde functie als voorzitter van de Raad van Toezicht van de Alzheimer Stichting Nederland. Alzheimer is een ziekte die veel aandacht nodig heeft en waarnaar veel onderzoek moet worden gedaan. De stichting doet goed werk. Ik wil daar graag energie aan geven, ook vanuit een persoonlijke betrokkenheid. Mijn man heeft de ziekte al enkele jaren. Hij is zeer aanspreekbaar, maar steeds vaker is hij de weg kwijt. Dankzij vrienden en professionele verzorgers woont hij nog thuis en is hij nooit alleen. Dat voorkomt dat hij in een isolement raakt en geeft mij de kans mijn werk te doen. Daar ben ik dankbaar voor. Ik realiseer me dat het niet iedereen gegeven is het zo te organiseren.” In Nederland hebben 240.000 mensen dementie, van wie 12.000 jonger zijn dan 65 jaar.”

Diplomacratie*

Maria van der Hoeven heeft haar opleidingen, de Kweekschool in Maastricht, een studie bedrijfskunde en MO Engels, altijd ten volle kunnen benutten. Eerst als docente LEAO en schooldecaan en later, na haar Kamerlidmaatschap, als minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2002-2007) en later van Economische Zaken (tot oktober 2010). “Alleen een titel heb ik nooit gehaald”, zegt ze. “Onderweg, in 1980, bleek mijn bagage van thuis en school niet voldoende te zijn toen ik in een andere situatie terecht kwam. In 1980 heb ik het Centrum Administratieve Vakopleidingen van Volwassenen in Maastricht opgericht en zeven jaar later het Technologie Centrum Limburg. Aan beide instituten heb ik leiding gegeven, maar al snel bleek dat daarvoor meer nodig was dan een onderwijskundige achtergrond. Dus ging ik opnieuw aan de studie. Hoe geef je bijvoorbeeld leiding en vorm aan een organisatie van deskundigen, wanneer je zelf geen expertise op hun terrein hebt?”

De voormalige minister van Onderwijs - die aan de wieg stond van de buitenschoolse opvang en de maatschappelijke stages - constateert dat inmiddels een sfeertje van diplomacratie* is ontstaan. “Natuurlijk moeten jongeren diploma's halen. Bij sollicitaties wordt echter vaak alleen naar diploma's gekeken en de werkervaring buiten beschouwing gelaten. Dat helpt natuurlijk niet.” Ze pleit ervoor schooluitval op elk niveau terug te dringen, zodat jonge mensen met voldoende bagage aan hun werkzame leven kunnen

FOTOGRAFIE: © CASPER RILA
TEKST: JACQUES GELUK

beginnen. De leerplicht moet gelden tot 18 jaar. "Daarna moeten we jongvolwassenen tot 23 jaar de keus geven leren of werken en voorkomen dat ze te jong in een uitzichtsloze uitkerings situatie terecht komen. Zorg voor voldoende onderwijsbagage en zet dan in op aan de slag. Dat is mijn bood-

'Gedwongen subsidiëren is een ontkenning van de realiteit'

schap. Daar komt bij: onderwijs is geen eiland, leg een relatie met maatschappij, ondernemerschap, creativiteit en innovatie. Ga er vanuit dat iedereen een talent heeft en besef dat dit niet altijd tot wasdom komt als we alleen naar ontwikkeling in de breedte kijken. Als minister heb ik de verplichte basisvorming in het voortgezet onderwijs afgeschaft en profielen beter afgebakend. En één profiel behouden zonder wiskunde, want er zijn voldoende opleidingen - ook op hbo- en universitair niveau - waarvoor wiskunde niet echt nodig is. Niet ieder kind heeft een talent voor wiskunde, net zoals niet ieder kind een talenknobbel heeft. Voor hen is het voldoende Nederlands en Engels te leren. Die keuze heb ik zeer bewust gemaakt. Het is jammer dat men daar nu onder druk van de wiskundelobby aan gaat sleutelen. Ook ik besef het belang van meer techniekonderwijs. Kinderen tot 12 jaar zijn geïnteresseerd in techniek, daarna haken vooral meisjes af. Daarom moeten we hen dit onderwijs op andere, aantrekkelijker manier aanbieden. Verplichte wiskundeles werkt niet."

Terugkijkend op haar periode als minister van Economische Zaken is Van der Hoeven nog steeds blij met haar niet aflatende inzet om de kredietverlening aan bedrijven op gang te houden. Ze heeft daartoe garantieregelingen van haar ministerie vergaand verruimd en banken aangesproken op hun verantwoordelijkheid. "Natuurlijk moesten de banken hun afwaarderingen inboeken en hun ratio's op orde brengen. Maar als bedrijven die willen investeren daarvoor geen krediet kunnen krijgen, omdat banken ineens erg terughoudend zijn, dreigt het gevaar van een heel negatieve economische spiraal." De invoering van de zogenoemde kenniswerkersregeling in 2009 is ook een van de crisismaatregelen waar ze tevreden op terugkijkt. "Mijn ministerie en OCW stelden 180 miljoen euro beschikbaar om kenniswerkers vanuit het bedrijfsleven te detacheren bij universiteiten en technologische instituten. Bijkomend voordeel was dat er

een sterke interactie op gang kwam tussen het innovatieve bedrijfsleven en de kennisinstellingen. Deze regeling en de deeltijd-ww hebben ervoor gezorgd dat de werkloosheid in Nederland tijdens de crisis minder snel groeide dan in de ons omringende landen. Doordat ook garantie- en kredietregelingen zijn verruimd is in een moeilijke tijd groei gecreëerd, waarmee we de genomen maatregelen konden compenseren. Mede daardoor is Nederland, ondanks het feit dat we als open en op export gerichte economie extra kwetsbaar zijn, redelijk uit de crisis gekomen."

Maria van der Hoeven is op 24-jarige leeftijd de politiek ingegaan. "De afwisseling, de variatie, het omgaan met en het iets kunnen betekenen voor mensen en het kunnen regelen van dingen, trekken me aan in de politiek. In mijn andere functies en de lezingen die ik ga houden over energie, ondernemerschap en onderwijs, of tijdens mijn dagvoorzitterschappen, wil ik blijven proberen dingen te veranderen, in beweging te zetten en het verschil te maken."

Maria van der Hoeven, geboren in Meerssen (Limburg), was van 22 februari 2007 tot 14 oktober 2010 minister van Economische Zaken in het kabinet Balkenende IV. De laatste maanden demissionair. Van 22 juli 2002 tot 22 februari 2007 was zij (de eerste vrouwelijke) minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in de kabinetten Balkenende I, II en III. Van 1991 tot 2002 was zij Tweede Kamerlid voor het CDA, waarvan de laatste jaren ook ondervoorzitter van de Tweede Kamer. Ze was lerares en later directeur van een vakopleiding voor volwassenen en van een technologiecentrum. Van 1974 tot 1991 was ze lid van de gemeenteraad van Maastricht.

mariavanderhoeven@speakersacademy.eu